

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine Tutumları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Examining of Assertiveness Level and Gender Roles Attitude of University Students According to Some Demographic Characteristics

---

DOI= [10.17556/jef.32482](https://doi.org/10.17556/jef.32482)

Levent YAYCI* , İhsan DÜŞMEZ**

Özet

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü tutumları ile atılganlık düzeyi ve bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Giresun Üniversitesi'nde öğrenim gören 207'si kız, 108'i erkek olmak üzere toplam 315 öğrenci araştırma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği, Rathus Atılganlık Envanteri ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. İstatistiksel analiz olarak t testi, Anova, korelasyon ve nokta korelasyon kullanılmış, manidarlık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin cinsiyet rolü toplam puanları bakımından erkek öğrencilere göre daha fazla eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet rollerine tutumları ile atılganlık düzeyleri arasında ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin cinsiyet rollerine alt boyutlarından bazıları ile atılganlık düzeyleri arasında ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin demografik özelliklerinden bazıları ile cinsiyet rollerine tutumları ve atılganlık düzeyleri arasında ilişkiler bulunmuştur. Bulgular literatür çerçevesinde yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal cinsiyet rolü tutumu, atılganlık düzeyi, demografik özellik, üniversite öğrencileri

Abstract

This study has been conducted in order to determine the relationship between the gender roles attitudes and assertiveness levels of the university students and some demographic characteristics. The research group was composed of totally

---

* Yrd. Doç.Dr., Giresun Üniversitesi, e-posta: levent.yayci@giresun.edu.tr

**Öğr.Gör., Giresun Üniversitesi, e-posta: ihsan.dusmez@giresun.edu.tr

315 students, 207 of them female and 108 of them male students, studying at Giresun University. Gender Roles Attitude Scale, Rathus Assertiveness Schedule and Socio-demographic Information Form, prepared by the researches, have been used as data collection tools in the research. T-test, Anova, correlation and point correlation was used as statistical analysis and the significance level was accepted as

0.05. It was specified that the female students, participating in the research are more egalitarian than the male students in terms of their gender roles scores. Any relationship was not found between the gender roles attitudes of the students and their assertiveness levels. A relationship was found between some sub-dimensions of gender roles of the students and their assertiveness levels. It was found that there are relationships between some demographic characteristics of the students and gender roles attitudes and assertiveness levels. The findings were interpreted within the framework of the literature.

Keywords: Gender roles attitude, assertiveness level, demographic characteristic, university students

Giriş

Bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikler “cinsiyet(sex)” olarak tanımlanırken “toplumsal cinsiyet (gender)”, kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rollerini ve sorumluluklarını ifade eder. Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıklardan dolayı değil, kadın ve erkek olarak toplumun bireyi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ile ilgili bir kavramdır (Bhasin, 2003; Akın ve Demirel, 2003; Özvarış, 2008). Toplumsal cinsiyet rolü ise, bir toplum içinde kadın ve erkek için belirlenmiş davranış normlarına uygun olarak erkek ve kadından yapmaları beklenen davranışlardır (Helvacıoğlu, 1996).

Kadına ve erkeğe atfedilen rol, görev, hak, sorumluluk ve davranışlar, değer yargılarındaki farklılıklardan dolayı kültürden kültüre değişkenlik gösterebilmekte, değişebilmektedir; ayrıca kültür de toplumdan topluma farklılık göstermektedir (Güneri, 2003; Kuzgun ve Sevim, 2004). Bem (1993) bireyin kadın-erkek rollerine bakış açısını etkileyen kültür etkisini “cinsiyet lensleri” olarak tanımlamıştır. Bem’e göre kültür içerisine yerleşmiş olan “cinsiyet kutuplaşması, erkek egemenliği ve biyolojik özcülük” denilen lensler, tarihsel bağlamda bütün etkileşimleriyle erkek gücünü sistemik biçimde yeniden inşa etmektedir.

Çoğu zaman bireyler kültürlenme yoluyla içinde buldukları toplumun değerlerini benimsemekte, model aldıkları roller aracılığıyla birtakım tutum ve davranış kalıpları sergilemektedir. Sosyal öğrenme kuramlarının, toplumun bireye model olma ve pekiştirme esaslarıyla açıkladığı bu durum benzer biçimde toplumsal cinsiyet kuramınca öğrenme süreciyle açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet şema kuramı, bireylerin öğrenme süreciyle cinsiyet şemaları geliştirdiklerini belirtmektedir (Franzoi, 2008). Bu cinsiyet şemaları nedeniyle birey, kültürün öngördüğü kadın-erkek rollerine göre davranış geliştirmeye güdülenmektedir (Bem, 1981).

Yaşamın ilk yıllarından itibaren aileler çocuklarına cinsiyet özelliklerini temsil eden eşya, giysi ve oyuncaklar sunmaktadırlar. Sadece aileler değil öğretmenler de öğrencilere kız ve erkek cinsiyet rollerine uygun davranmaktadırlar. Öğretmenler, yanlış yaptıklarında kız öğrencilere, telaşlanmamalarını ve sakin olmalarını önerirken erkek öğrencilere daha fazla uyarı ve düzeltme geribildirimleri vermektedir. Gene başarılı sonuç aldıklarında kızların gayretli, erkeklerin zeki olarak nitelendirilmesi, başarısız sonuç aldıklarında ise kızların yeteneksiz, erkeklerin tembel olarak nitelendirilmesi “toplumsal cinsiyet kalıplarına” başka bir örnektir (Wolffensperger, 1991; Yoder, 2003).

Empirik olarak yapılan çalışmalar Afrika, Hindistan, Filipinler, Okinawa, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri gibi birçok ülkede, kültürlerarası öğrenme ortamlarının erkeklerden ziyade özellikle kızların öğrenme ortamları bakımından benzeştiğini göstermektedir. Bu durum bebek ve çocuk bakımlarında erkeklerden çok kızların daima bakım işleriyle temas kurmalarını gerektiren iş bölümü motivasyonu ile ilgili görünmektedir (Bem, 1993).

Cinsiyete dayalı bir toplum, kadına ve erkeğe verdiği rollerle genellikle mevcut ataerkil düzenin devamlılığını sağlamaktadır. Böyle bir toplumda kadın, erkeğin duygularına özen göstermeye, ilişkilerde bağımlılığa, güçsüzlüğe, boyun eğici davranışlara, ikinci planda kalmaya, fedakârlığa, kendinden ödün vermeye yöneltilirken erkek güç, özgürlük ve başat olmaya yönlendirilmektedir (Williams ve Bennett, 1979; Brown, 1994). Erkeklik, bağımsızlık, girişkenlik, rekabetçilik

ve üstünlük; kadınlık ise yardımseverlik, merhamet, bakım verme, anelik benliği, erkek üstünlüğünün kabulü, sıcaklık gibi özelliklerle eşleştirilmiş (Davis ve Greenstein, 2004; Damarlı, 2006) ve bu durumun “doğal” bir yansıması, kamusal alanda çalışma ve politika “doğal” olarak erkek, ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar “doğal” olarak kadının işi haline gelmektedir (Akın ve Özvarış, 2006).

Gelişmekte olan ülkelerin 1990-2013 yılları arasında değişimleri bakımından karşılaştırılmasının yapıldığı bir çalışma kadınların, iş, eğitim, siyaset, insan hakları, çocuk ölümleri, gebelik ölümleri, şiddet görme, sağlık imkânlarına erişim, çevresel olanaklara erişim, kalkınma için küresel olanaklara erişim bakımından iyileşmeler olmakla birlikte halen dezavantajlı durumda olduklarını göstermektedir. Bu çalışmada, kadınlara, yaygın meslek ayrılığı nedeniyle sosyal güvencesi düşük aynı işte çalışan bir erkeğe göre daha düşük ücret ödediği ve kadınların eğitim fırsatlarından yararlanma noktasında toplumsal cinsiyet tutumlarından halen olumsuz etkilendiğini belirtilmektedir (UN, 2014).

Türkiye’de bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kuşaklararası tutumlarının araştırıldığı çalışmalarda bir takım değişimler gözlenmiştir. Kağıtçıbaşı ve Kansu (1991) yaptığı çalışmada kadının iş yaşamında olmasına ilişkin algılmalarda değişimin olduğunu, yeni kuşak erkek bireylerin geleneksel roller bakımından önceki kuşaklara göre daha düşük puanlar aldıklarını fakat kadınların halen cinsiyet rolleri bakımından değerlendirilmeye devam ettiğini belirlemiştir. Kabaklı (2003) kadının eğitim ve iş yaşamındaki konumuna bağlı olarak aile içerisinde karar vermede etkin olma durumlarının değiştiğini, Abay ve Demir (2014) kültürel değişmeye bağlı olarak kadın ve erkek cinsiyet rol tutumlarına ilişkin algılmalarda değişim olduğunu belirlemiştir.

Cinsiyet rollerine ilişkin kültürel önyargılar, kızların toplum içinde yeteneklerini sergilemelerini ve toplumsal yaşama aktif katılımlarını güçleştirmektedir. Bu önyargılardan biri de atılganlık boyutunda gözlenmektedir. Erkek çocuklar atılgan olduklarında, kızlar ise sessiz ve edilgen olduklarında ödüllendirilmektedir (Burger, 2006; Hill, Song ve West, 2009).

Atılganlık, bireyin; benliğine, onuruna, haklarına sahip çıkması, görüş duygu ve düşüncelerini pasif kalmadan, saldırgan olmadan, anksiyete hissetmeyerek kendi inanç gereksinmelerine saygı duyduğu kadar, başkalarının inanç ve gereksinmelerine de saygı duyarak dürüstçe ve doğrudan ifade etme ve savunma yeteneğidir (Alberti ve Emmons, 2002; Williams ve Barlow, 2003; Özcan, 2006). Atılgan kişi (assertive person); açık, esnek, diğer insanlarla gerçekten ilgili, aynı zamanda kendi haklarını da iyi bilen kişidir (Alberti ve Emmons, 2002).

Atılganlık her kültürde farklı algılanabilmekte ve toplumsal etkenler, bireyin atılganlık düzeyini etkileyebilmektedir. Latin ve İber yarım adası (İspanya, Portekiz, Andora) toplum kültüründe atılganlık maçoluk olarak değerlendirilmekte ve erkeklerin kendilerini ifade etme durumları güç gösterisi şeklinde algılanabilmektedir (Alberti ve Emmons, 2002). Erkek egemen toplumlarda kadınların boyun eğici olması ve çevresindekilere kendini adamasının beklenilmesi atılganlıklarını engelleyebilmektedir (Üstün, 1995).

Literatürde değişik öğretim kademelerinde atılganlık davranışı açısından cinsiyetler arasında farklılık olmadığını ortaya koyan çalışmalar (Aydın, 1991; Eskin, 2003; Onur, 2006; Toraman, 2009; Özbulak, Aypay ve Aypay, 2011) olduğu gibi cinsiyetler arasında farklılıklar olduğunu ortaya koyan çalışmalara da (Deniz,1997; Kaya, 2001; Karagözoğlu ve ark., 2008; Güler, 2011) rastlanılmaktadır. Aydın (1991) androjen ve erkeksi role sahip öğrencilerin atılganlık düzeylerinin kadınsı ve belirsiz role sahip öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Kaya (2001) cinsiyetler arasında atılganlık düzeyi açısından farklılık görülmesini toplumsal olarak erkeğe çocukluktan itibaren öncelikli olarak verilen cinsiyet senaryosunun hâkim olmasıyla ilişkilendirirken, Yılmaz ve Sünbül (2009) cinsiyet farklılığına rastlanılmamasını; hızla değişen toplumsal yapıların kızların erkekler gibi toplum hayatında yerini alması ve eğitim ve öğretimden kızların eşit olarak faydalanmasına bağlamıştır.

Literatürde cinsiyet-atılganlık ve toplumsal cinsiyet-atılganlık arasındaki çalışmalara rastlanırken toplumsal cinsiyet rolü ile atılganlık arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Atılganlık davranışı toplumsal etkenler ve kültürel değerlerden etkilenebilir. Bu çalışma Türk kültüründe toplumsal cinsiyet rolü ile atılganlık arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma bu konudaki öncü çalışmalardan olması bakımından önemlidir.

Yöntem

Bu araştırma, genel tarama modelinde olup, araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasında ilişkiyi tarama yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli, "...iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri" şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2012: 81). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının atılganlık düzeyi ile ilişkisini belirlemek amacıyla veriler toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2014-2015 öğretim yılı Giresun Üniversitesi'nin Eğitim, Fen Edebiyat ve İktisat ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğrenim görmekte olan 7558 öğrenciden 315'i örneklem grubunu oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü de göz önünde bulundurularak %90 güven aralığında asgari 262 kişilik örneklem büyüklüğünün gerekli olduğu görülmüş, bu nedenle araştırmada seçilen örneklem sayısının yeterli olduğu belirlenmiştir.

Örnekleme ilişkin bilgiler ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1. Örneklem Dağılımı

	Değişken	N	%
<i>Cinsiyet</i>	Kız	207	65,7
	Erkek	108	34,3
<i>Yaş</i>	18-21	169	53,7
	22-25	140	44,4
	26-28	6	1,9
<i>Yaşamın Büyük Bir Bölümünü Geçirdiği Yer</i>	Köy	52	16,5
	Kasaba	39	12,1
	İlçe	99	31,4
	Şehir	34	10,8

	Büyükşehir	91	28,9
<i>Fakülte</i>	Eğitim	110	34,9
	İİBF	119	37,8
	Fen-Edebiyat	86	27,3
<i>Toplam</i>		315	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Rathus Atılganlık Envanteri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve kullanılmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Bu çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve öğrencilerin, cinsiyet, fakülte ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer bilgilerinin betimlendiği sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

Rathus Atılganlık Envanteri (RAE)

Bu envanter A.S Rathus (1977) tarafından geliştirilmiş ve Voltan (1980) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır.

Envanter çekingenlik ve atılganlık davranışlarını ölçen, ergen ve yetişkinlere grup olarak uygulanabilen, 30 maddeden oluşan, bireyin kendi kendine yanıtlayabileceği kolay bir ölçektir. Soru formunun başında bir açıklama vardır ve her madde için -3'ten +3'e kadar olan şıklardan birinin seçilmesi ve işaretlenmesi istenmektedir. Puanlanmasında, 1.2.4.5.9.11.12.13.14.15.16.17.19.23.24.26.30'ncu maddelerin değerleri tersine dönmekte ve hesaplaması bu şekilde yapılmaktadır. Alınacak toplam puan -90 ile +90 arasında değişmektedir. Envanterden alınan toplam puan +10 ve altında olanlar çekingen, +10 ve üstünde olanlar atılgan olarak kabul edilmektedir.

Rathus (1973) test tekrar test güvenilirlik katsayısını 0.78, yarıya bölme yöntemiyle 0.77 ve Rathus ve Nevit (1977) envanterin geçerliğini genel populasyon için 0.80 olarak bulmuşlardır. Voltan (1980), RAE'ni Türkçe'ye uyarlama çalışmasında envanterin güvenilirlik katsayısını, test tekrar test yöntemiyle 0.92, envanterin iki yarıya

bölünmesi yöntemiyle 0.77, geçerlik katsayısını ise 0.70 olarak belirlemiştir. Bu çalışma için Cronbach Alfa değeri .71 bulunmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ), toplumsal cinsiyet rollerine bakış açılarını ölçebilmek amacıyla Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından üniversite öğrencileri örnekleminde geliştirilmiştir.

38 maddeden oluşan ölçek, 5'li likert tipi bir ölçektir ve yanıtlar "tamamen katılıyor"- "kesinlikle katılmıyor" boyutları arasında değişmektedir. Ölçeğin dört alt boyutu olup, maddelerden elde edilen puanlar her bir boyutta *Eşitlikçi* ve *Geleneksel Tutuma* sahip olmakla ilgili sonuçlar vermektedir. *Eşitlikçi Tutum*, maddelere verilen "tamamen katılıyor" yanıtı 5 puan, "katılıyor" yanıtı 4 puan, "kararsız" yanıtı 3, "katılmıyor" yanıtı 2 ve "kesinlikle katılmıyor" yanıtı 1 puan alacak şekilde puanlanırken, *Geleneksel Tutum*, bu puanlamanın tam tersi olacak şekilde puanlanarak elde edilmektedir. Bu puanlama sonucunda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 iken en düşük puan 38'dir ve alınan yüksek puanlar eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir.

TCRTÖ'nin Cronbach Alfa değeri .92 yüksek bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ise .80-.72 arasında değişmektedir. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarının yüksek olması ölçeğin tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt faktörlerinin birbirleri ile olan korelasyonları .65-.35 arasında olduğu bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu çalışma için Cronbach Alfa değeri .80 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri betimleyici istatistikler, t-testi, ANOVA, Korelasyon Analizi, Nokta korelasyon teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenler arasında anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için "Bonferoni" ve "Tamhane's T2" anlamlılık testleri kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilere ilişkin istatistiki bilgiler sunulmuştur.

Normallik Varsayımı

Öncelikle çalışmada kullanılacak olan istatistik analiz biçimlerinden parametrik-nonparametrik tekniklerden hangilerinin kullanılacağına belirlemek amacıyla normallik testi yapılmıştır.

Normallik testi sonucunda veri setine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve değerlerin -1 ile +1 arasında değiştiği görülmüştür. Sırasıyla atılganlık toplam puan ortalamaları için çarpıklık=.306 basıklık=.176; cinsiyet tutumları toplam puanları için çarpıklık=-.713, basıklık=.843; alt boyutlardan eşitlikçi cinsiyet boyut için çarpıklık=-.949, basıklık=.637; alt boyutlardan kadın cinsiyet boyut için çarpıklık=.023, basıklık=-.123; alt boyutlardan evlilik cinsiyet boyut için çarpıklık=-.778, basıklık=.533; alt boyutlardan geleneksel cinsiyet boyut için çarpıklık=.171, basıklık=-.588; alt boyutlardan erkek cinsiyet boyut için çarpıklık=.442, basıklık=-.299 olarak bulunmuştur. Normal dağılım için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ile +3 arasında olması yeterli bulunmaktadır (Kalaycı, 2008: 209). Bu sebeple eldeki veri setinin normal dağılım gösterdiği ve parametrik istatistik analizlerin kullanılması gerektiği kabul edilmiştir.

t Testi Sonuçları

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ve atılganlık beceri düzeylerinin cinsiyet özelliklerine göre t testi sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Atılganlık Beceri Düzeylerinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	p
Atılganlık	Kız	207	117.26	14.17	313	1.72	.842
	Erkek	108	114.31	14.74			
Cinsiyet rolleri(toplam)	Kız	207	127.41	10.35	313	4.63	.000*
	Erkek	108	121.37	12.12			
Eşitlikçi Cinsiyet rolü (alt boyut)	Kız	207	32.66	6.70	313	4.51	.000*
	Erkek	108	29.05	6.80			
Evlilik Cinsiyet rolü (alt boyut)	Kız	207	34.41	4.98	313	8.44	.000*
	Erkek	108	29.31	5.27			
Kadın Cinsiyet rolü (alt boyut)	Kız	207	25.48	4.68	313	4.90	.000*
	Erkek	108	22.31	5.81			
Geleneksel Cinsiyet rolü (alt boyut)	Kız	207	21.68	4.71	313	5.65	.000*
	Erkek	108	25.59	6.32			
Erkek Cinsiyet rolü (alt boyut)	Kız	207	13.15	4.32	313	3.57	.000*
	Erkek	108	15.09	4.96			

P<.05

Öğrencilerin atılganlık beceri düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(313)=1.72$, $p>.05$. Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=4.63$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{X}=127.41$), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}=121.37$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=4.51$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortal-

amalarının ($\bar{x}$ =32.66), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =29.05) fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından evlilik cinsiyet rolü toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=8.44$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =34.41), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =29.31) fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=4.90$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =25.48), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =22.31) fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından geleneksel cinsiyet rolü toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=5.65$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =21.68), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =25.59) düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından erkek cinsiyet rolü toplam puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(313)=3.57$, $p<.001$. Bu durum kız öğrencilerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =13.15), erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{x}$ =15.09) düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Anova Testi Sonuçları

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık beceri düzeylerinin yaş düzeylerine göre Anova testi sonuçları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Atılganlık Beceri Düzeylerinin Yaş Düzeylerine Göre Anova Testi Sonuçları

	YAŞ	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Atılganlık	18-21	169	117.56	15.21	1.725	.180
	22-25	140	114.89	13.27		
	26-28	6	111.00	15.47		
Cinsiyet rolleri(toplam)	18-21	169	125.65	11.30	.430	.651
	22-25	140	125.12	11.51		
	26-28	6	121.50	8.80		
Eşitlikçi Cinsiyet rolü (alt boyut)	18-21	169	31.33	6.93	.400	.670
	22-25	140	31.64	6.99		
	26-28	6	29.16	6.61		
Evlilik Cinsiyet rolü (alt boyut)	18-21	169	32.75	5.32	.191	.826
	22-25	140	32.62	6.01		
	26-28	6	31.33	5.35		
Kadın Cinsiyet rolü (alt boyut)	18-21	169	24.54	5.49	.312	.732
	22-25	140	24.17	5.10		
	26-28	6	25.50	5.20		
Geleneksel Cinsiyet rolü (alt boyut)	18-21	169	23.08	5.63	.062	.940
	22-25	140	22.97	5.72		
	26-28	6	22.33	3.72		
Erkek Cinsiyet rolü (alt boyut)	18-21	169	13.93	4.70	.147	.863
	22-25	140	13.71	4.60		
	26-28	6	13.16	4.02		

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeyi toplam puan ortalamalarının yaş grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=1.725$ $p > .05$.

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları toplam puan ortalamalarının yaş grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=0.430$ $p > .05$.

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarının sırasıyla eşitlikçi cinsiyet rol tutumları toplam puan ortalamalarının $F(2,312)=0.400$ $p > .05$.; evlilik cinsiyet rol

tutumları toplam puan ortalamalarının $F(2,312)=0.191$ $p > .05$.; kadın cinsiyet rol tutumları toplam puan ortalamalarının $F(2,312)= 0.312$ $p > .05$.; gelenekçi cinsiyet rol tutumları toplam puan ortalamalarının $F(2,312)=0.065$ $p > .05$.; erkek cinsiyet rol tutumları toplam puan ortalamalarının $F(2,312)=0.147$ $p > .05$. yaş grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık beceri düzeylerinin okudukları fakültele göre Anova testi sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumları ve Atılganlık Beceri Düzeylerinin Okudukları Fakültele Göre Anova Testi Sonuçları

	FAKÜLTE	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Atılganlık	Eğitim	110	114.76	12.88	1.083	.340
	İibf	119	116.52	15.68		
	fen	86	117.76	14.44		
Cinsiyet rolleri(toplam)	Eğitim	110	125.15	10.90	.222	.801
	İibf	119	125.86	10.83		
	fen	86	124.84	12.62		
Eşitlikçi Cinsiyet rolü (alt boyut)	Eğitim	110	31.98	6.80	1.993	.138
	İibf	119	31.83	6.87		
	fen	86	30.16	7.12		
Evlilik Cinsiyet rolü (alt boyut)	Eğitim	110	33.20	5.97	1.859	.157
	İibf	119	32.87	5.29		
	fen	86	31.69	5.55		
Kadın Cinsiyet rolü (alt boyut)	Eğitim	110	24.20	5.22	.144	.866
	İibf	119	24.43	4.51		
	fen	86	24.60	6.37		
Geleneksel Cinsiyet rolü (alt boyut)	Eğitim	110	22.26	5.80	2.421	.091
	İibf	119	22.84	5.30		
	fen	86	24.10	5.74		
Erkek Cinsiyet rolü (alt boyut)	Eğitim	110	13.40	4.55	.861	.424
	İibf	119	13.87	4.48		
	fen	86	14.27	4.95		

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeyi toplam puan ortalamalarının fakülte grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=1.08, p>.05$.

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları toplam puan ortalamalarının fakülte grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=.22, p>.05$.

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarının sırasıyla eşitlikçi cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=1.99, p>.05$.; evlilik cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=1.86, p>.05$.; kadın cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=.44, p>.05$.; geleneksel cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=2.42, p>.05$.; erkek cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=.86, p>.05$. fakülte grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık beceri düzeylerinin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yere göre Anova testi sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Atılganlık Beceri Düzeylerinin Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yere Göre Anova Testi Sonuçları

	Yaşam	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Atılganlık	Köy	52	116,7885	13,44026	1.842	.121
	Kasaba	39	115,8974	15,15672		
	İlçe	99	119,0909	14,93051		
	şehir	34	113,8529	13,88073		
	büyük	91	113,9011	14,00004		
Cinsiyet rolleri	Köy	52	123,9423	10,88336	.436	.783
	Kasaba	39	124,8462	9,45499		
	İlçe	99	125,3838	12,32693		
	şehir	34	124,9706	12,01384		
	büyük	91	126,4396	11,09876		
Eşitlikçi	Köy	52	30,7885	6,54498	1.002	.407

	Kasaba	39	31,7179	6,45204		
	İlçe	99	31,7980	7,45186		
	şehir	34	29,5000	7,97059		
	büyük	91	31,9890	6,34997		
	Köy	52	32,2692	5,42729		
Evlilik	Kasaba	39	32,2308	4,60241	.976	.421
	İlçe	99	33,5152	5,52058		
	şehir	34	31,6471	7,50710		
	büyük	91	32,5385	5,44530		
Kadın	Köy	52	23,6346	5,39073	.451	.772
	Kasaba	39	24,3333	4,69789		
	İlçe	99	24,4747	5,33633		
	şehir	34	25,1471	4,88121		
Geleneksel	büyük	91	24,5055	5,67524	1.849	.119
	Köy	52	23,1154	5,48672		
	Kasaba	39	23,0256	5,08086		
	İlçe	99	22,1414	5,68207		
Erkek	şehir	34	25,1471	5,41117	.498	.737
	büyük	91	23,1319	5,84277		
	Köy	52	14,1346	4,84679		
	Kasaba	39	13,5385	4,48299		
	İlçe	99	13,4545	4,71055		
	şehir	34	13,5294	4,72412		
	büyük	91	14,2747	4,51680		

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeyi toplam puan ortalamalarının yaşadıkları yerleşim yeri grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=1.84, p>.05$.

Anova testinin diğer bir bulgusu, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları toplam puan ortalamalarının yaşadıkları yerleşim yeri grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(2,312)=.44 p>.05$.

Anova testi sonuçları, üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri tutumları toplam puan ortalamalarının alt boyutlarının sırasıyla eşit-

likçi cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=1.00$ $p>.05$, evlilik cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=.98$ $p>.05$, kadın cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=.45$ $p>.05$, geleneksel cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=1.85$ $p>.05$, erkek cinsiyet rolleri ortalamalarının $F(2,312)=.50$ $p>.05$. olduğunu ve yerleşim yeri grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Korelasyon-Nokta Korelasyon Sonuçları

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık beceri puanları bakımından korelasyon-nokta korelasyon sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Korelasyon-Nokta Korelasyon Sonuçları

	Toplam Rathus	Cinsiyet Erkek	Cinsiyet Kız	Köy Yaşam	İlçe yaşam	Şehir yaşam	Büyük şehir yaşam	Kasaba yaşam
Eşitlikçi Cinsiyet Boyut	-,053 ,175	-,247* ,000	,247* ,000	-,032 ,318	,036 ,262	-,097* ,043	,052 ,181	,016 ,391
Kadın Cinsiyet Boyut	-,044 ,217	-,284* ,000	,284* ,000	-,077 ,125	,010 ,433	,049 ,193	,013 ,411	-,005 ,467
Evlilik Cinsiyet Boyut	-,115* ,021	-,431* ,000	,431* ,000	-,043 ,259	,102* ,035	-,063 ,132	-,015 ,399	-,029 ,303
Geleneksel Cinsiyet Boyut	,069 ,111	,330* ,000	-,330* ,000	,014 ,419	-,106* ,030	,132* ,010	,012 ,413	,000 ,498
Erkek Cinsiyet Boyut	,125* ,013	,198* ,000	-,198* ,000	,058 ,192	-,054 ,171	-,022 ,349	,062 ,135	-,023 ,342
Toplam Cinsiyet	-,025 ,332	-,253* ,000	,253* ,000	-,046 ,248	,003 ,481	-,011 ,421	,062 ,137	-,016 ,386
Toplam Rathus	1	-,097* ,043	,097* ,043	-,016 ,407	,134* ,009	-,058 ,153	-,104* ,033	-,009 ,435

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık beceri puanları bakımından korelasyon-nokta korelasyon sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Korelasyon-Nokta Korelasyon Sonuçları devamı

	Eğitim	İİBF	Fen Edeb.	yaşlı	genç	Orta
Eşitlikçi	,058	,045	-,112*	-,045	-,015	,028
Cinsiyet Boyut	,150	,211	,024	,211	,395	,312
Kadın	-,028	,005	,024	,029	,029	-,037
Cinsiyet Boyut	,313	,462	,338	,305	,302	,254
Evlilik	,070	,029	-,106*	-,033	,016	-,007
Cinsiyet Boyut	,109	,306	,031	,279	,387	,449
Geleneksel	-,086	-,024	,118*	-,017	,013	-,008
Cinsiyet Boyut	,064	,335	,018	,381	,411	,443
Erkek	-,065	,009	,060	-,020	,026	-,021
Cinsiyet Boyut	,124	,439	,142	,364	,322	,356
Toplam	-,012	,036	-,027	-,047	,030	-,017
Cinsiyet	,416	,261	,319	,202	,301	,384
Toplam	-,076	,015	,065	-,051	,098*	-,084
Rathus	,090	,395	,127	,184	,041	,068

Atılganlık düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri toplam puanları ve alt boyutlardan “eşitlik” “kadın” “geleneksel” cinsiyet roller arasında ki ilişki anlamlı değildir $p>.05$.

Atılganlık düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlardan “evlilik” cinsiyet rolleri arasında ki ilişki düşük düzey negatif yönlü anlamlı; “erkek” cinsiyet roller arasında ki ilişki düşük düzey pozitif yönlü anlamlıdır $p<.05$.

Nokta Çift Sıralı Korelasyon sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyet özelliklerinden erkek olmaları ile atılganlık düzeyleri arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ve cinsiyet özelliklerinden kız

olmaları ile atılganlık düzeyleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı; yaş gruplarından 18-21 yaş arası olmaları ile atılganlık düzeyleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur $p<.05$. Atılganlık düzeyleri ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer bakımından büyükşehirde yaşamaları ile düşük düzey, negatif yönlü anlamlı $p<.005$; ilçede yaşamaları ile düşük düzey pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur $p<.005$.

Nokta Çift Sıralı Korelasyon sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyet özelliklerinden erkek olmaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ve cinsiyet özelliklerinden kız olmaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı $p<.001$; öğrencilerin cinsiyet özelliklerinden erkek olmaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “eşitlikçi”, “kadın” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı; “evlilik” cinsiyet rolleri arasında orta düzey, negatif yönlü anlamlı, cinsiyet özelliklerinden kız olmaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “eşitlikçi”, “kadın” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı; “evlilik” cinsiyet rolleri arasında orta düzey, pozitif yönlü anlamlı $p<.001$, öğrencilerin cinsiyet özelliklerinden erkek olmaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “geleneksel” arasında orta düzey, pozitif yönlü anlamlı ve cinsiyet özelliklerinden kız olmaları ile arasında orta düzey, negatif yönlü anlamlı $p<.001$; öğrencilerin cinsiyet özelliklerinden erkek olmaları ile cinsiyet rolleri alt boyutlarından “erkek” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı ve cinsiyet özelliklerinden kız olmaları ile arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur $p<.001$.

Nokta Çift Sıralı Korelasyon sonuçlarına göre öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer bakımından şehirde yaşamak ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “eşitlikçi” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ve alt boyutlarından “geleneksel” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı; ilçede yaşamak ile alt boyutlarından “evlilik” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı ve alt boyutlarından “geleneksel” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ilişki vardır $p<.05$.

Nokta Çift Sıralı Korelasyon sonuçlarına göre öğrencilerin fakültelere göre fen-edebiyat fakültesinde okumaları ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “eşitlikçi”, ve “evlilik” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ve alt boyutlarından “geleneksel” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır $p < .05$.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına bakıldığında toplumsal cinsiyet toplam puanları ve alt boyutlarında kız ve erkek öğrencilerin birbirlerinden ayrıştıkları görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyet rolleri toplam puan ve alt boyutlardan “eşitlikçi cinsiyet rolü”, “evlilik cinsiyet rolü” bakımından kız ve erkek öğrenciler eşitlikçi, kızların ortalamaları eşitlikçi tutumlar bakımından daha yüksek; alt boyutlardan “kadın cinsiyet rolü” bakımından kızlar eşitlikçi erkekler ise geleneksel tutuma sahip; alt boyutlardan “geleneksel cinsiyet rolü” bakımından kızlar geleneksel erkekler ise eşitlikçi tutuma sahip; alt boyutlardan “erkek cinsiyet rolü” bakımından kızlar ve erkekler, geleneksel ortalamalar bakımından kızlar daha geleneksel tutumlara sahip görünmektedir.

Bu durum genel olarak Bem (1993)’in ifade ettiği toplumun kültürlenme yoluyla bireylere kazandırdığı “lensler” ile kısmen uyumludur. Erkek ve kız öğrenciler, genel olarak eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin tutum sahibi olmakla birlikte “kadın cinsiyet rolleri”, “geleneksel cinsiyet rolleri” ve “erkek cinsiyet rolleri” bakımından farklılaşmaktadır. Erkek öğrenciler “kadın cinsiyet rolleri” bakımından daha gelenekçi iken kız öğrenciler, “geleneksel cinsiyet rolleri” bakımından daha gelenekçi tutuma sahiptirler. Her iki cinsiyetin “erkek cinsiyet rolleri” bakımından tutumları ise gelenekçidir ve kız öğrenciler daha gelenekçi tutum puanları almışlardır. Bununla birlikte kız öğrenciler, “evlilik cinsiyet rolleri”, “eşitlikçi cinsiyet rolleri”, “kadın cinsiyet rolleri” alt boyutları ve “toplam cinsiyet rolleri” puanları erkek öğrencilerden daha yüksek ortalamaya sahiptirler. Araştırmanın bulguları Türkiye’de yapılan birçok araştırma ile uyumlu bulunmuştur (Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008; Seçgin ve Tural, 2011; Çetinkaya, 2013; Kaya ve Uysal, 2015). Benzer biçimde bu

araştırmalarda kız ve erkek bireyler toplumsal rolleri devam ettiren cinsiyetçi rolleri ile uyumlu tutumlar sergilemişler ve eşitlikçi tutumlar bakımından kızlar erkek bireylerin ortalamalarından daha yüksek puanlar almıştır.

Korelasyon sonuçları da benzer biçimde kızların “eşitlikçi cinsiyet rolleri”, “kadın cinsiyet rolleri” ile düşük düzey pozitif ve “evlilik cinsiyet rolleri” ile orta düzey pozitif, erkeklerin ise “geleneksel cinsiyet rolleri” ile orta düzey pozitif ve “erkek cinsiyet rolleri” ile düşük düzey pozitif ilişkilidir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, öğrencilerin çoğunlukla yaşadıkları yerleşim yeri ile bazı cinsiyet rolleri arasında ilişki olduğu yönündedir. Korelasyon sonuçları, şehirde yaşamak ile cinsiyet rolleri toplam puanları alt boyutlarından “eşitlikçi cinsiyet rolleri” arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ve alt boyutlarından “geleneksel cinsiyet rolleri” ile arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı; ilçede yaşamak ile alt boyutlarından “evlilik cinsiyet rolleri” arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı ve alt boyutlarından “geleneksel cinsiyet rolleri” ile arasında düşük düzey, negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, yaşamların çoğunu şehirde geçiren bireylerin “geleneksel cinsiyet rollerinde” eşitlikçi tutuma sahip iken “eşitlikçi cinsiyet rollerinde” geleneksel tutum sergilediklerini göstermektedir. Yaşamlarının büyük çoğunluğunu ilçede geçiren bireylerin ise “evlilik cinsiyet rollerinde” eşitlikçi tutuma sahip iken “geleneksel cinsiyet rollerinde” geleneksel tutum sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, Kağıtçıbaşı ve Kansu (1991)’nin belirttiği yaşam içerisinde cinsiyet rollerinde görev değişimleri olmakla birlikte, değişimin cinsiyet rol kalıplarını algılamada bir değişime neden olmadığı bulgusuyla açıklanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, öğrencilerin okudukları fakülte ile bazı cinsiyet rolleri alt boyutları arasında ilişki olduğu yönündedir. Korelasyon sonuçları öğrencilerin okudukları fakültelerden Fen-Edebiyat Fakültesi’nde okumaları ile cinsiyet rolleri tutumları alt boyutlarından “eşitlikçi” ve “evlilik” cinsiyet rolleri arasında düşük düzey, negatif ve alt boyutlarından “geleneksel” rolleri arasında düşük düzey, pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir

ifadeyle öğrencilerin “eşitlikçi”, ve “evlilik” cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olmaları ile ve “geleneksel” cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olmaları ile Fen Edebiyat Fakültesi’nde bulunmaları arasında düşük düzey, pozitif anlamlı ilişki vardır.

Eğitim Fakültesi ve İİBF için ise cinsiyet alt boyutlarıyla ilişkili bir durum görülmemiştir. Bu duruma Eğitim Fakültesi ve İİBF müfredatlarında toplumsal cinsiyet eşitliği konularına, Fen Edebiyat Fakültesi müfredat konularından daha fazla yer verilmesinin neden olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin atılganlık puan ortalamaları cinsiyet açısından “erkek” olmak ile düşük negatif, cinsiyet olarak “kız” olmaları ile düşük pozitif anlamlıdır. Kız öğrencilerin cinsiyet rolleri tutumları bakımından erkek öğrencilere göre daha yüksek eşitlikçi ortalamalara sahip oldukları düşünüldüğünde atılganlık özellikleri daha fazla ön plana çıkmış olabilir. Kız öğrenciler muhtemelen daha eşitlikçi ve erkeksi cinsiyet rollerini yaşamlarına adapte etmiş olabilirler. Öğrenciler cinsiyet rolleri alt boyutları açısından ise “erkek cinsiyet rolleri” tutumları ile düşük pozitif, “evlilik cinsiyet rolleri” tutumları ile düşük düzey negatif anlamlı ilişkilidir. Bu durum atılganlık eğilimlerinin erkek cinsiyet rolleri ile ilgisi ile açıklanabilir. Erkeksi cinsiyet rolleri, kararlılık, rekabet, kendine güven, dışa dönüklük, iş dünyasında ilerleme ve problem odaklı başatme stratejileri gibi özelliklerle ilişkili bulunmuştur (Powell ve Butterfield, 1979; Marh ve Byrne, 1991; Hui, Ang ve Colleen, 1994).

Öğrencilerin atılganlık toplam puan ortalamaları, yaşadıkları yerleşim yeri açısından “ilçe” de yaşamakla düşük düzey pozitif, “büyükşehir” de yaşamakla düşük negatif anlamlı ilişkilidir.

Öğrencilerin atılganlık toplam puan ortalamaları, yaş gruplarından 18-21 yaş aralığında olması ile düşük düzey pozitif anlamlı ilişkilidir.

Bu çalışmanın sonuçları, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık düzeylerinin sosyo-demografik özellikleri ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve atılganlık düzeylerini etkileyen ve olumsuzlayan faktörleri belirlemek onların daha eşitlikçi ve daha atılgan olmalarına fırsat verecek etkinliklerin planlanmasına olanak sağlayabilir.

Geleneksel rollerden kaynaklanan önyargıları değiştirmek ve engellemeleri ortadan kaldırmak yaşantısal süreç gerektirmektedir. Bu süreçte çocuklara ve gençlere yönelik eğitimler daha eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları ve atılganlık becerileri geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

Hikâyeler, şarkılar, aktivitelerle, kızlarla erkeklerin aynı rolleri paylaşabileceği ve erkeklerle kadınların aynı meslekleri seçebileceği gösterilerek cinsiyet önyargılarının önüne geçilebilir (UNESCO Bangkok, 2007). Atılganlık eğitimi ile öğrenciler duygu ve düşüncelerini ifade edebilme, gizil güçlerini keşfedebilme ve yetilerini geliştirebilmek için deneme yapabilme fırsatı da bulabilirler.

Kaynaklar

- Abay, A.R. ve Demir, S.A. (2014). Belli parametrelere göre kuşaklararası sosyal değişme (Aile değerleri üzerine bir karşılaştırma). *Akademik İncelemeler Dergisi* (Journal of Academic Inquiries), 9 (1), 125-151.
- Alberti, R. ve Emmons, M. (2002). *Atılganlık Hakkınızı Kullanın* (Çev. S. Katlan). Ankara. Hyb Yayınları.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26 (2), 1-9.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Akın A., Özvarış Ş. B. (2006). “Kadın Sağlığı, Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması” Halk Sağlığı Temel Bilgiler içinde Ç. Güler, L. Akın-, (Eds). Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara. 188-314.

- Arslantaş, H., Adana, F., Şahbaz, M. (2013). Lise öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(2), 76-84.
- Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve cinsiyet rolleri açısından atılganlık seviyesinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 25-36.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sextyping. *Psychological Review*, 88, 354-364.
- Bem, S. L. (1993). *The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality*, New Haven: Yale University Press.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet "Bize Yüklenen Roller". İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları. 1-5.
- Brown, L. (1994). *Subversive Dialogs*. New York: Basic Books
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ.D. Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 1(2), 21-43.
- Deniz, E. (1997). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve kültürel farklılıklara dayalı atılganlıkları üzerinde bir atılganlık eğitimi denemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Davis, S.& Greenstein, T.N. (2004). Cross-national variations in the division of household labor. *Journal of Marriage and the Family*, 66, 1260-1271.
- Eskin, M. (2003). Self-reported assertiveness in Swedish and Turkish adolescents: A cross-cultural comparison. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44: 7-12.
- Franzoi, S. L. (2008). *Social Psychology* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gary N. Powell, G.N. and Butterfield, D.A. (1979). The "Good Manager": Masculine or Androgynous?. *The Academy of Management Journal*, 22(2), 395-403

- Güler, R. (2011). *Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi. Lefkoşa.
- Güneri, B.F. (2003). *Reklam ve Biz*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları
- Helvacıoğlu, F. (1996). *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928-1995*. İstanbul: Kaynak Yayınları
- Hill, J. R., Song, L. and West, R. E. (2009). Social learning theory and web-based learning environments: A review of research and discussion of implications., *The Amer. Jnl. Of Distance Education*, 23: 1-16.
- Hui, P., Ang, R. and Colleen, W. (1994). A cross-cultural perspective on models of psychological androgyny. *Journal of Social Psychology*, 134(3), 391-393.
- Kabaklı, L. Ç. (2003). *Türk ailesinde karar mekanizması ve kadının rolü*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Kansu, A. (1991). Cinsiyet Rollerinin Sosyalleşmesi ve Aile Dinamiği: Kuşaklararası Bir Karşılaştırma. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Yazıları 3, 5(3), 79-93.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 3. Baskı*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karagözoğlu, Ş., Kahve, E., Koç, Ö., Adamişoğlu, D. (2008). Self esteem and assertiveness of Final year Turkish university students. *Nurse Education Today*, 28(5), 641-649.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Z. (2001). *Meslek lisesi öğrencilerinin atılganlık ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir
- Kaya, F.Ş. ve Uysal, V. (2015). Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 646-662.
- Kuzgun, Y. ve Sevim, A. S. (2004). Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (1), 14-27.

- Marh, H.W.and Byrne, B.M. (1991). The Differentiated Additive Androgyny Model: Relations between Masculinity, Femininity and Multiple Dimensions of Self-Concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(5), 811-828.
- Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Marmara Üniversitesi. İstanbul
- Özbulak, B., Aypay, A., Aypay, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık becerilerinin bazı değişkenlerle ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 77-93.
- Özcan, A. (2006). Hemşire-Hasta İlişkisi ve İletişim. 2. Baskı. Ankara
- Özvarış, Ş.B. (2008). Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *Hacettepe Tıp Dergisi*. 39:168-174.
- Pınar, G.,Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdu'nda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 47-57.
- Rathus, S.A., (1973). 30-Item schedule for assesing assertive behavior. *Behavior Therapy*, 4.
- Rathus, S.A. &Nevite, J.S., (1977). Concurrent validity of the population, *Behavior Therapy*, 8.
- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 2446-2458.
- Toraman, S. Ö. (2009). *Bilim sanat merkezlerine devam eden ve etmeyen ilköğretim 12 yaş çocuklarının saldırganlık, atılganlık, çekingenlik ve mizah özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- UNESCO Bangkok (2007). Strong Foundations for Gender Equality in Early Childhood Careand Education, 1-12,
<http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001611/161195eo.pdf>
Online:14 Şubat 2016
- United Nations Statistics Division (UN) (2014). Millennium Development Goals: Special edition for the58th session of the Commission on the Status of

Women.NewYork

<http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2014/Gender%20Chart%202014.pdf> Online: 10.01.2016

- Üstün, B. (1995). *Hemşirelerin atılğanlık ve tükenmişlik düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Voltan, N. (1980). Rathus Atılğanlık Envanteri geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 3-25.
- Williams, E.,Barlow, R. (2003). *Anger Control Training. Part 4 Techniques & Supplementary Programmes*. UK: Speechmark Publishing Ltd.
- Williams, J. E. and Bennett, S. M. (1979). Sex trait stereotypes in France, Germany and Norway. *Journal Of Cross Cultural Psychology*, 10(2), 133-156.
- Wolffensperger J., (1991). *Engendered structure, giddens and the conceptualization of gender*. K. Davis, M. Leijenaar& J. Oldersma (eds.), *The Gender of Power*, London, SagePubl. Ltd.
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A.M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 196-203.
- Yoder, J.(2003). *Women and gender: Transforming psychology* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ:Prentice Hall.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Extended Summary

Purpose: The purpose of this study is to determine the gender role attitudes, assertiveness level of the university students and the relationship between some demographic characteristics.

Method: This research has been carried out within the relational screening model. The sample of the research is composed of 315 students, studying at the Faculty of Education, Faculty of Science and Letters and Faculty of Economics and Administrative Sciences of Giresun University in 2014-2015 academic year (N=7558). Socio-demographic Information Form, prepared by the researches,

Rathus Assertiveness Schedule and Gender Roles Attitude Scale have been used as data collection tools in the research.

The data of the research have been analyzed by using the descriptive statistics, t-test, ANOVA, Correlation Analysis, chi-square and crosstab techniques. 0.05 has been accepted as the statistical significance level.

Findings: According to the t-test results of the independent groups, total scores of students' gender roles attitudes are significantly different by gender characteristics, $t(313)= 4.63$, $p<.001$. This situation results from being more the female students' average ($\bar{X}=127.41$) than the male students' average ($\bar{X}=121.37$). The total scores of egalitarian gender role, one of the sub-dimensions of the students' gender roles attitudes are significantly different by gender, $t(313)= 4.51$, $p<.001$. This situation results from being more the female students' average ($\bar{X}=32.66$), than the male students' average ($\bar{X}=29.05$).

The total scores of marriage gender role, one of the sub-dimensions of the students' gender roles attitudes are significantly different by gender, $t(313)= 8.44$, $p<.001$. This situation results from being more the female students' average ($\bar{X}=34.41$), than the male students' average ($\bar{X}=29.31$).

The total scores of woman gender role, one of the sub-dimensions of the students' gender roles attitudes are significantly different by gender, $t(313)= 4.90$, $p<.001$. This situation results from being more the female students' average ($\bar{X}=25.48$), than the male students' average ($\bar{X}=22.31$).

The total scores of traditional gender role, one of the sub-dimensions of the students' gender roles attitudes are significantly different by gender, $t(313)= 5.65$, $p<.001$. This situation results from being less the female students' average ($\bar{X}=21.68$), than the male students' average ($\bar{X}=25.59$).

The total scores of traditional gender role, one of the sub-dimensions of the students' gender roles attitudes are significantly different by gender, $t(313)= 3.57$, $p<.001$. This situation results from being less the female students' average ($\bar{X}=13.15$), than the male students' average ($\bar{X}=15.09$).

The relationship between the "marriage", one of the sub-dimension of the gender roles and the assertiveness levels is a low, significant and negative oriented relationship; the relationship with the "men" gender roles is a low, significant and positive oriented relationship $p< .05$.

According to the correlation results, there is a low, significant and negative oriented relationship between the assertiveness levels and being man, the gender characteristics of the students, low, significant and positive oriented relationship between the assertiveness levels and being woman, the gender characteristics of the

students; a low, significant and positive oriented relationship was found between the assertiveness levels and being 18-21 ages among the age groups $p<.05$. A low, significant and negative oriented relationship was found between the assertiveness levels and living in metropolis in terms of the place where they spend most of their lives $p<.005$; a low, significant and positive oriented relationship with living in a district $p<.005$.

It was found according to the correlation results that there is a low, significant and negative oriented relationship between being man, gender roles' of the students and the total scores of gender roles and a low, significant and positive oriented relationship between being woman, gender roles' of them and the total scores of gender roles $p<.001$; a low, significant and negative oriented relationship between being man, gender characteristics of the students and "egalitarian", "woman", being the sub-dimensions of gender roles' total scores; a mid-level, significant and negative oriented relationship among the "marriage" the gender roles, a low, significant and positive oriented relationship between being woman, gender characteristics and "egalitarian", "woman", being the sub-dimensions of gender roles' total scores; a mid-level, significant and positive oriented relationship among the "marriage" the gender roles $p<.001$, a mid-level, significant and positive oriented relationship between being man, gender characteristics of the students and "traditional", one of the sub-dimensions of gender roles' total scores and a mid-level, significant and negative oriented relationship with being woman, gender characteristics of them $p<.001$; a low, significant and positive oriented relationship between being man, gender characteristics of the students and "man" gender roles, one of the gender roles and also a low, significant and negative oriented relationship with being woman, gender characteristics of them $p<.001$.

According to the correlation results, there is a low, significant and negative oriented relationship between living in a city in terms of place where the students spend most of their lives and "egalitarian", one of sub-dimensions of gender roles' total scores and also a low, significant and positive oriented relationship with "traditional" gender roles, one of the sub-dimensions of gender roles; a low, significant and positive oriented relationship between living in a district and "marriage" gender roles, one of the sub-dimensions and also a low, significant and negative oriented relationship with "traditional" gender roles, one of the sub-dimensions $p<.05$.

According to the correlation results, there is a low, significant and negative oriented relationship between studying at the faculty of science and letters by faculties of the students and "egalitarian" and "marriage" gender roles, being sub-dimensions of the gender roles' total scores and also a low, significant and positive oriented relationship with "traditional" gender roles, being sub-dimensions of gender roles $p<.05$.

Conclusion and Recommendations: The results of this study has revealed that there is a relationship between the gender roles attitudes and assertiveness levels of the university students and their socio-demographic characteristic.

Determining the factors, affecting the gender roles attitudes and assertiveness levels of the students and making them negative can allow the planning of activities which will give them an opportunity to be more egalitarian and more assertive.

****